

Vastaväittäjän dosentti Jaana Leinosen lausunto Anni Kyöstin väitöskirjasta Kuntien luottamushenkilöjohtajat politiikan ja hallinnon rajavyöhykkeellä.

Hallintotieteen maisteri Anni Kyöstin väitöstutkimus sijoittuu kunnallistieteeseen ja siellä kunnallispolitiikan ja kuntajohtamisen alueelle / yhdyspinnalle. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja ymmärrystä duaalijohtamisen rajapinnasta sekä politiikan ja hallinnon välisestä suhteesta kunnissa. Tarkemmin kyse on siitä, millaista duaalijohtaminen tänä päivänä on, mitkä asiat sitä mahdollisesti haastavat, ja millainen rooli ammattimaistuvilla luottamushenkilöillä on osana kuntien johtamista.

Aihe on erittäin tärkeä, sillä kuntien poliittiseen johtamiseen liittyvää tutkimusta on tehty melko vähän. Aihe on myös ajankohtainen tilanteessa, jossa kuntien poliittinen johtaminen on ammattimaistumassa. Tarvitaan tutkimuksellisia näkökulmia ammattimaistuvan poliittisen johtamisen kokemuksista ja vaikutuksista. Tutkimus tuottaa tärkeää tietoa käytännön kuntakenttään poliittisen johtamisen sekä politiikan ja hallinnon välisen suhteen ymmärtämiseksi, kehittämiseksi sekä poliittisen johtamisen roolin uudelleenmäärittämiseksi. Tulokset lienevät hyödynnettävissä myös uusien hyvinvointialueiden johtamisen kehittämisessä. Kyösti on osoittanut selkeän tutkimusaukon aiheelleen ja näkökulmalleen, perustelee sen, ja paikkaa sitä onnistuneesti asettamansa tavoitteen mukaan.

Myös tieteenteoreettisen kontribuution näkökulmasta Kyöstin tutkimuksella on paikkansa. Poliitiikan ja hallinnon välinen suhde ei ole viime vuosina ollut kansallisen hallinnon tutkimuksen kiinnostuksen kohde, vaikka kyse on yhdestä hallinnon tutkimuksen perinteikkäistä ydinalueista. Tutkimuksellaan Kyösti päivittää politiikan ja hallinnon välisen suhteen teoreettista ja käsitteellistä keskustelua ajankohtaiseen kontekstiin kiinnittyen.

Väitöskirja koostuu neljästä osatutkimuksesta ja niiden pohjalta rakennetusta yhteenveto-osasta. Ensimmäisessä osatutkimuksessa käsitellään luottamusta nakertavia kompleksisia johtamiskriisejä kuntien duaalijohtamisen rajapinnoilla, toisessa häirintää luottamushenkilöiden kokemuksina, kolmannessa kuntien ammattimaisten luottamushenkilöiden, poliittisten johtajien kompetenssivaatimuksia, sekä neljäntenä sitä, miten hallinnon ja politiikan välinen yhteistyö määrittyy kuntien palveluverkkoa koskevassa päätöksenteossa. Osatutkimukset on julkaistu kotimaisissa tieteellisissä joulaleissa vuosina 2022–2024. Kyösti on osoittanut vahvan roolinsa osatutkimusten toteutuksissa: empiirisen aineiston keräämisessä, analyysissä ja tulosten kokoamisessa sekä teoreettisten valintojen määrittämisessä.

Väitöstutkimus tiivistyy kahteen pääkysymykseen: **Millaista kuntien poliittinen johtaminen on duaalijohtamisen rajapinnalla ja millainen politiikan ja hallinnon suhde on kunnissa ammattimaisten luottamushenkilöiden näkökulmasta.** Asetetut kysymykset ovat kokonaisuuden kannalta selkeät, ne kytkevät hyvin yhteen osatutkimusten näkökulmat ja sopivat mainiosti laadullisella otteella toteutettuun tutkimuskokonaisuuteen.

Tieteenfilosofisesti väitöstutkimus kiinnittyy sosiaaliseen konstruktionismiin. Empiirinen aineisto koostuu kuntien johtavien luottamushenkilöiden, muiden luottamushenkilöiden ja kuntien johtavien viranhaltijoiden teema- ja syvähaastatteluista sekä dokumenttiaineistosta. Aineistoja on

analysoitu narratiivista analyysia, sisällönanalyysia sekä dokumenttianalyysia hyödyntäen, mikä on selkeä osoitus Kyöstin monipuolisesta menetelmällisestä osaamisesta.

Yhteenvedo-osion teoreettinen kehys on ankuroitu poliittisen johtamisen tieteenteoreettisiin keskusteluihin sekä hallinnon tutkimuksen ajattomaan klassikkoon, hallinnon ja politiikan väliseen suhteeseen. Teoreettiset valinnat ovat tarkoituksenmukaisia. Teoreettisessa keskustelussa on myös lisäarvoa tuottava leima Kyöstin pohtiessa kuntien poliittisen johtamisen aseman ja roolin kehityskulkua hallinnon ideologioiden kautta.

Politiikan ja hallinnon välisen suhdetta käydään läpi alaluvussa 2.4., eri aikakausien painotusten kautta. Tarkastelu päättyy James H. Svaran täydentävyyden mallin, sekä violetin vyöhykkeen mallin kuvaamiseen. Pienenä heikkoutena politiikan ja hallinnon välisen suhteen tarkastelussa on sen paikoittainen luettelomainen ote, kiireen tuntu ja kritiikkittömyys. Vaikkakin keskustelua on käyty hallitusti sekä riittäväällä kirjallisuudella, tarkastelu olisi saanut lisäpontta ja uutuusarvoa tuoreemman lähdeaineiston ja itsenäisemmän otteen avulla. Lisäarvon näkökulmasta tekstissä olisi esimerkiksi voinut avata tarkemmin muita, sivulla 38 mainittuja politiikan ja hallinnon välistä suhdetta kuvaavia malleja, keskusteluttaa niitä, tehdä analyttistä synteesiä ja sen pohjalta ehkä tehdä uusiakin mallivauksia nykyajan kuntakontekstiin ja olosuhteisiin peilaten.

Osatutkimusten tulokset on koottu yhteen selkeästi. Ne muodostavat yhtenäisen kontribuution tutkimukselle ja tekevät läpinäkyväksi tutkimuksen temaattista kokonaisuutta. Synteesinä Kyösti esittää, että kuntien poliittisen johtamisen ammattimaistumisen lisääntyessä politiikan ja hallinnon välinen suhde tulee tiivistymään ja näiden roolit tulevat lähenemään. Lisäksi ammattimaistuva poliittinen johtaja tulee de-politisoitumaan ja tässä mielessä poliittinen johtaminen voi olla tasapainoilua oman puolueen ja kokonaisvaltaisen ja yhdistävän johtamisotteen välillä. Dynaaminen toimintaympäristö puolestaan haastaa poliittista johtamista esimerkiksi konflikteihin ja häirinnän riskeihin. Kaiken keskellä ammattimaisten luottamushenkilöiden olisi kuitenkin voitava rakentaa omaa johtamisen tilaansa sekä legitimoitava omaa asemaansa ja rooliaan. Tulokset ovat mielenkiintoisia ja havainnollistavia ja tutkimuskokonaisuus avaa erittäin hyvin poliittisen johtamisen ja luottamushenkilönä toimimisen todellisuutta nykypäivän kunnassa. Synteesi on selkeästi rakennettu, tosin tarkastelu ja johtopäätökset luvuissa viisi ja kuusi olisivat voineet olla vahvempia ja rohkeampia.

Väitöstutkimukselta edellytetään uuden tiedon tuottamista. Tämä tutkimuksessa toteutuu hyvin. Rakenteeltaan väitöskirja on tasapainoinen kokonaisuus ja noudattaa hyvin artikkeliväitöskirjan kriteerejä. Tutkimus vastaa erinomaisesti työn alussa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Se on myös osoitus aineistojen hallinnan osaamisesta sekä monipuolisesta menetelmällisestä osaamisesta. Selkeä ja looginen esitystapa auttaa lukijaa kokonaisuuden näkemisessä ja ymmärtämisessä. Kokonaisuudessaan kyseessä on monipuolinen avaus kuntien poliittisen johtamisen tutkimuksessa.

Esitän Tampereen yliopiston johtamisen ja talouden tiedekunnalle hallintotieteen maisteri Anni Kyöstin väitöskirjan **Kuntien luottamushenkilöjohtajat politiikan ja hallinnon rajavyöhykkeellä** hyväksymistä tohtorintutkintoon johtavana opinnäytteenä.